

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K-Po2 22/10

Glavni pretres 29.09.2010.

Izveštaj: Nataša Kandić i Slavica Jovanović, punomoćnice žrtava

Saslušanje svedoka/oštećenog Dragutina Krizmanića

Saslušanje svedoka/oštećenog vrši se putem video-konferencijske veze sa Županijskim sudom u Vukovaru.

Na dan napada na Lovas, 10.10.1991, nalazio se u svojoj kući. Nekoliko dana potom, obavljao je prinudne radove. Jednog dana je muškarcima Hrvatima naređeno da odu na sastanak u dvorište Zemljoradničke zadruge. Srpski vojnici su im naredili da uđu u dvorište, gde su ih na ulazu pretresli, tukli i rekli im da nepomično sede na klupama. Pored njih bili su naoružani vojnici koji su zverski tukli svakoga ko se i najmanje pomakao, a neke meštane su prozivali i tukli u prostorijama Zadruga. Neke zatvorenike su vojnici uveli u kombi i odvezli u nepoznatom pravcu. Žene koje su videle kako vojnici tuku zatvorenike pale su u nesvest. Sutradan ujutru vojnici su isprebijanim meštanima naredili da se postroje u kolonu i krenu u berbu grožđa. Sa leve i desne strane zatvorenika kretalo se tridesetak srpskih vojnika sa oružjem uperenim u njih. Neko od vojnika rekao im je da bace hleb koji su nosili u džepovima jer im *neće trebati*. Tokom kretanja kolone neki vojnik ubio je Boška Bođanca. Kada su stigli do parcele zasejane detelinom, vojnici su im naredili da hodaju kroz detelinu, razgrćući travu nogama. Čuo je eksploziju, a potom su vojnici zapucali na njih. Kada su prestali da pucaju, vojnici su im naredili da se, i nepovređeni i ranjeni, kreću dalje, nakon čega je ponovo došlo do eksplozije i pucnjave. Video je da su pogođeni Antun Panjik, Darko Solak i Josip Turkalj. Nakon druge eksplozije, seoskim putem naišlo je vojno vozilo, a oficir JNA koji je izašao iz njega naredio je da se zlostavljanje zatvorenika zaustavi. Nepovređeni meštani su razminirali neeksplozirane mine i sa minskog polja izneli ranjene. Ranjeni su odvedeni u bolnicu u Šid, ali im tamo nije pružena medicinska pomoć, već je to učinio seoski doktor Kačar. Nepovređeni, među njima i svedok, vraćeni su u dvorište Zadruga, gde im je optuženi Petronije Stevanović pretio da će ih zaklati sekirrom. Nakon minskog polja obavljao je prinudne radove na održavanju agregata, električnih instalacija i trafo-stanice. Od napada na selo do odlaska iz Lovasa na ruci je nosio belu traku.

Pitanja zamenika tužioca

U podrumu Slavka Luketića, u kome je na dan napada bio sakriven, nalazio se i Mirko Grgić, šumar iz Tovarnika, koga su vojnici izveli iz podruma. U dvorištu Zemljoradničke zadruge video je optuženog Milana Radojčića u SMB uniformi i naoružanog i čuo je da je on komandant TO Lovas. Svi vojno sposobni Srbi meštani sela bili su u uniformama i naoružani. Na dan odvođenja meštana na minsko polje, optuženog Ljubana Devetaka video je u dvorištu Zadruga, a njega i optuženog Milana Radojčića često je viđao u zgradi stanice policije. Oko mesec dana nije odlazio kući, već je spavao u Domu kulture gde je obavljao prinudni rad. Za to vreme pretresana je njegova kuća. Na dan napada ubijeno je dvadeset i devetoro meštana Hrvata: Mato Keser, Đuka Poljak, Alojzije Bato Polić, Danijel Badanjak, Cecilija Badanjak, Mirko Grgić i ostali čjih se imena ne seća. Video je kada su vojnici naredili Đuki Luketiću da ode i pozove oca i brata, i kako su ih kasnije svu trojicu zverski tukli, što su videli i optuženi Ljuban Devetak i Milan Radojčić.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Nakon napada na Lovas, vlast u selu organizovao je i predstavljao optuženi Ljuban Devetak. Optuženi Milan Devčić komandovao je policijom, a Milan Radojčić TO Lovasa. Naređenje da nose bele trake i kuće obeleže belim tkaninama izdato im je u dvorištu Zadruga na dan napada.

Saslušanje svedoka Jakova Peulića

Saslušanje svedoka/oštećenog vrši se putem video-konferencijske veze sa Županijskim sudom u Vukovaru.

Na dan napada na Lovas, 10.10.1991, sa ženom, troje dece, roditeljima i komšijama, nalazio se u podrumu kuće svojih roditelja. Nakon što je prestala pucnjava, do podruma je došao komšija Srbin Dule Stupar i naredio im da izađu iz podruma ili će baciti bombu. Sve iz podruma odveli su u Zemljoradničku zadrugu. Ženama i deci dozvolili su da se vrate kućama, a muškarce su zatvorili u dve prostorije, gde je on lično proveo pet-šest dana, tokom kojih je, kao i ostali zatvoreni Hrvati, ispitivan i maltretiran. Za to vreme, optuženi Milan Radojčić je njegovu ženu i decu isterao iz kuće. Dana 17.01.1991. priveden je u dvorište Zemljoradničke zadruge, gde je sa svim muškarcima meštanima Lovasa bio zatvoren u dvorište Zadruga i proveo noć nepomično sedeći na klupi. Tokom noći, srpski vojnici su tukli i zlostavljali zatvorene Hrvate. Sutradan ujutru, vojnik koji je boravio u njegovoj kući pomogao mu je da ode iz dvorišta Zadruga i rekao mu je da treba da slavi, jer je tog dana ponovo rođen. Sutradan je saznao da su ostali zatvoreni meštani Hrvati odvedeni na minsko polje i da su tamo mnogi ubijeni i ranjeni. Iz Lovasa je otišao 13.12.1991. godine.

Pitanja predsednice veća

Na dan napada na Lovas u selu nije bilo hrvatskih oružanih snaga. Milan Radojčić bio je komandant TO Lovasa. On i optuženi Milan Devčić ispitivali su meštane Hrvate zatvorene u Zemljoradničkoj zadruzi, a sa njima su bili i svedoku nepoznati vojnici koji su tukli zatvorenike. Drugog dana po zatvaranju, naređeno mu je da po selu sakuplja tela ubijenih Hrvata, a onda je iz napuštenih hrvatskih kuća iznosio vrednije stvari i donosio ih u zgradu Zadruga.

Optuženi Ljuban Devetak je nosio uniformu i bio naoružan. On je bio najvažnija ličnost i *velika zverka* u Lovasu, a pripadnici jedinice *Dušan Silni* govorili su da im je on komandant i da je komandant mesta. Tela oko 30 ubijenih Hrvata sakupljena su u traktorskoj prikolici i sahranjena u masovnoj grobnici na seoskom groblju. Sahranjeni su Mirko Grgić, Mato Avramović, Danijel i Cecilija Badanjak, Antun i Jelka Jovanović, Katarina Pavličević, Juraj Poljak, Josip Kraljević, Alojzije Polić, Ivan Ostrun, Dragutin Pejić i njegov zet Mijo, Tomo Sabljak zvani *Tuna*, Vid Krizmanić, Stjepan Mađarević, Pavo Đaković, Stjepan Pejić, Živko Antolović. Svi oni su bili u civilnoj odeći, i ubijeni su vatrenim oružjem, rafalnom paljbom iz blizine, dok je Stjepan Mađarević bio zaklan.

Pitanja zamenika tužioca

Prilikom zatvaranja meštana Hrvata u dvorište Zemljoradničke zadruge, optuženi Ljuban Devetak stajao je na kapiji dvorišta. Tokom noći neki meštani Srbi izdvojili bi po jednog zatvorenog, a odvojena je i grupa majstora pekara, električara i slično, ukupno oko 15 meštana. Ostalima su vojnici rekli da će ići u berbu grožđa. U tom trenutku, optuženi Ljuban Devetak i Milan Radojčić bili su u dvorištu Zadruga i videli su izdvajanje, tuču i odvođenje zatvorenika. Od srpskih vojnika zapamtio je ime Petronije – taj je bio veoma okrutan i pričao je da je pušten iz zatvora kako bi učestvovao u ratu.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Ispitivan je da li on ili neko drugi ima oružje, da li pripada HDZ, da li je protiv Jugoslavije i slično. Porodice ubijenih čija su tela sahranjena nisu obavještavali o sahranama, jer su se sve vreme nalazili pod oružanom pratnjom vojnika. Za odlazak iz Lovasa trebala mu je dozvola, koju je on dobio sa obrazloženjem da sa porodicom ide do grada radi kupovine. Optuženog Željka Krnjajića video je prvog dana napada na selo pri ulasku u dvorište Zemljoradničke zadruge.

Fond za humanitarno pravo